

PO LJ O P R I V R E D N A SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA LESKOVAC D.O.O.

Ul. Jug Bogdanova 8 A, 16000 Leskovac ,
Tel. 016/212-246, fax: 016/54-639, zavodle@nadlanu.com
Banka Intesa 160-6906-19 PIB 100408283,
Matični broj 07105444

B I L T E N br. 3

Vi	05.03.2012.godina	Broj 3.
----	-------------------	---------

R a t a r s t v o

Uslovi uspevanja paprike

Zemljište

Paprika ne postavlja velike zahteve prema zemljištu. Može se uspešno gajiti na svim tipovima zemljišta. Bitno je da je zemljište dovoljno plodno.

Za gajenje paprike se biraju najbolja zemljišta. Najbolje joj odgovaraju zemljišta koja su dobrih fizičkih osobina- strukturna, ocedna, sa dobrim vazдушnim režimom i koja imaju dovoljno humusa. Paprika ne podnosi kisela zemljišta. Optimalna kiselost za gajenje paprike je pH 6 – 6,5.

Toplota

Paprika je biljka toplog podneblja. Postavlja vrlo velike zahteve prema toploti i svetlosti celog vegetacionog perioda. Minimalna temperatura za klijanje semena iznosi 13 – 15 C, A optimalna za rastenje i razviće 22-25 C.

Seme paprike najbolje niče pri temperaturi od 24-26 C. Ako temperatura u toku vegetacionog perioda bude manja od 15 C usporava se rastenje i razviće biljaka, a ako se javi u fazi cvetanja izaziva opadanje cvetova. Paprika ne podnosi ni najmanje mrazeve. Uginjava na temperaturi od -0,3 do -0,5 C.

Potrebe paprike u svetlosti su vrlo velike. Paprika ne podnosi zasenjivanje. U pogledu fitoperidske reakcije paprika je biljka kratkog dana. Optimalna dužina osvetljenja je od 12-14 časova.

Vlažnost

Paprika ima vrlo velike potrebe za vlagom, u fazama nicanja, bujnog razvoja i porasta, cvetanja i u vreme formiranja plodova. U uslovima nedovoljne obezbeđenosti vlagom paprika formira sitne i deformisane plodove. Nizak sadržaj vode u zemljištu izaziva nedovoljno usvajanje hraniva i dolazi do sušenja vrha ploda. Papriku u prvim fazama razvoja treba ređe zalivati, a u kasnijim fazama porasta češće.

Prevlažnost kod paprike može da zaustavi rast, da izazove opadanje cvetova.

Visoka vazдушna vlažnost dovodi do razvoja biljnih bolesti kod paprike.

Plodored

U plodoredu paprici se daje prvo mesto pošto se redovno đubri stajnjakom. Papriku treba saditi na zemljištu gde je prethodne godine gajena neka vrsta strnog žita, ili neka vrsta mahunastih biljaka. Papriku ne treba gajiti u monokulturi, niti posle drugih srodnih biljaka. U protivnom javljaju se velike štete od verticilijuma i drugih bolesti. Na istoj parceli naredne najmanje četiri godine ne treba gajiti papriku, jer već u drugoj godini gajenja na istoj parceli pokazuje znake degeneracije.

Paprika je dobar predusev za korenasto i neke druge vrste povrća.

Savetodavac za ratarstvo
Dr. Mijodrag Djordjević

Proizvodnja celera

Gaje se tri varijeteta celera: korenjaš, rebraš i lišćar. Koren i mesnate drške upotrebljavaju se sirovi za salatu ili se dodaju kuvanim jelima i konzervama; lišće se koristi kao začim. U svetu se najviše gaji celer rebraš, a kod nas korenjaš i nešto lišćar (rebraš je skoro nepoznat).

Celer je skupoceno povrće izvanrednog ukusa i velike hranljive vrednosti. Koren sadrži oko 15 % suve materije i 8-10 ugljenih hidrata, a lisne drške 10-11 % suve materije i 6-7 % ugljenih hidrata. Naročito se ceni zbog prijatnog mirisa koji potiče od eteričnih ulja.

Morfološke i fiziološke osobine. - Celer pripada porodici Umbelliferae. Kao dvogodišnja biljka u prvoj godini obrazuje koren i rozetu lišća a u drugoj cvetonosna stabla. Zadebljali koren je poluloptast, sa mnoštvo žila koje se razvijaju na njegovoj donjoj strani. Celer razvija i rozetu nežnih i aromatičnih listova koji se posle rezanja brzo obnavljaju.

Celer najbolje uspeva u krajevima sa svežom klimom i ravnomernim rasporedom padavina u toku vegetacije. Ako nema dovoljno padavina mora se uredno i obilno zalivati

Jer ne podnosi sušu.

Celer je dosta otporan na hladnoću; Mlade biljke podnose mrazeve do -6 °C a odrasle do -9°C. Optimalna temperatura za razviće biljaka je 18-20°C.

Sorte - Kod nas se gaje sledeće sorte celera korenjaša: alabaster, praški, magdeburški, erfurtski a u manjoj meri i druge sorte.

Za celer se biraju duboka, plodna i rastresita zemljišta sa dobrim vodnim osobinama. Celer se obavezno gaji u plodoredu na isti način kao mrkva.

Ova kultura ima veliku potrebu za mineralnim hranivima, pa je treba obilno đubriti. Đubri se velikim količinama stajnjaka (5-10 vagona/ha), u zavisnosti od plodnosti zemljišta. Na parcelama koje su đubrene stajnjakom, za predusev rasturaju se samo mineralna đubriva: 40-60 kg/ha N, 80-120 kg/ha P₂O₅ i 80-120 kg/ha K₂O. Deo kalijumovih i fosfornih đubriva rastura se u jesen a ostatak pre rasađivanja.

Proizvodnja rasada.- Celer se proizvodi pomoću rasada, slično kao ostalne rasadne kulture. Direktna setva praktikuje se vrlo retko. Za raniju proizvodnju seme se seje krajem februara ili početkom marta u tople leje, omaške ili u redove; Na 1m² seja se 2 gr. semena. Rasad se posle 4-5 nedelja pikira na razmaku 4x 4 cm. Za normalnu, sezonsku proizvodnju rasad se seje krajem marta ili početkom aprila, u zastakljene ili otvorene leje i ne pikira se, ali je setva nešto ređa (oko 1gr semena na 1m²); potrebno je 60-70m² leje za površinu od 1ha. Seme se pokrije sitnom zemljom debljine 1-1,5 cm. Niče sporo, posle 15-20 dana. Da bi se ubrzalo nicanje semena, odgajivači ga pre setve drže 24 časa u mlakoj vodi, a zatim nekoliko dana na toplom mestu uz povremeno ili umereno vlaženje dok ne počne da klija.

Leje sa posejanim celerom treba pokrivati asurama ili plastikom dok ne počne nicanje. Zastakljene leje moraju se redovno i dobro provetravati.

Rasađivanje.- Leju sa rasadom treba dobro zaliti nekoliko sati pre čupanja. Poželjno je da se celer rasađuje u vlažno zemljište i po oblačnom danu.

Celer se rasađuje u prvoj polovini juna, kada biljke razviju 5-6 listova, tj. Kada porastu 8-10 cm. Izvađenim biljčicama skrate se žile i listovi. Sadnja se obavlja ručno- pod sadiljku, ili mašinama sadilicama.

Celer se obično sadi na razmaku 40x30 cm ili 50x20 cm; pri mehanizovanoj negi međuredni razmak je veći.

Nega. Najvažnije mere nege su navodnjavanje i suzbijanje korova. Usev se mora zaliti odmah posle rasađivanja, a zatim redovno navodnjavati. Potrebe za navodnjavanjem su kao kod paprike. Usevu celera često okopavanje veoma pogoduje. Ono treba da je plitko, naročito u blizini biljaka. Celer se vadi u jesen, pre pojave jačih mrazeva. U krajevima sa blagom zimom može da ostane u zemlji uz nezatno ogrtanje, i da se vadi po potrebi.

Prinos korenja je 20-40t/ha, a lišća 2-4 t/ha.

Savetodavac za ratarstvo
Dipl.ing.polj.Novica Milenković

V o ć a r s t v o

Bilten radova u voćarstvu i vinogradarstvu u mesecu martu 2012.godine

Radove koje trebamo da uradimo za ovaj mesec nisu baš mali. Ko nije dosad izvršio osnovnu prihranu N:P:K đubrivima, osnovnu obradu, nije zaštitio voćke od glodara, ovo je zadnji

momenat da se to završi. Mesec Mart je mesec kada se treba završiti rezidba voćnjaka, a zatim da se pristupi zimskom tretiranju istih od bolesti i štetočina (Crveno ulje, Plavo ulje ili Galmin+Cu preparat). Preporučuje se voćarima pošto ovo nije kišovita godina da se voćnjaci koji su imali osnovnu obradu, oranje, da se isti obavezno izkultiviraju podrivačima kako bi se zatvorile brazde i ujedno međuredni prostor izravnao. Ova operacija olakšava sve kasnije radove u voćnjaku a ujedno obezbeđuje maksimalno zadržavanje vodenog taloga u oraničnom sloju. Posle rezidbe voćnjaka i vinograda, koja ove godine treba da bude blaga, tj sa što manje skidanja rodnih elemenata, jer nemožemo sa sigurnošću da znamo koliko imamo štete od zimskih mrazeva, iste, očistiti od grana i eventualno, ako vegetacije krajem meseca krene, izvršiti prihranu N đubrivom. Treba i koristiti ovaj period da se obezbede preparati za zaštitu i to oni koji su registrovani sa važećim rokom trajanja i ujedno dozvoljeni da se koriste od strane istočnog i zapadnog tržišta. Sve ove radove trebamo završiti u što kraćem periodu jer vegetacija u martu brzo kreće.

Savetodavac za voćarstvo i vinogradarstvo
Dipl. Ing. Duško Jovanović

Z a š t i t a   b i l j a

Važne napomene pred sezonu prskanja

Radi istovremene zaštite bilja od bolesti i štetočina, često se moraju zajedno primeniti dva ili tri preparata u istoj prskalici. Time se postiže znatna ušteda u radu i smanjenju troškova prskanja. Međutim, za ova kombinovana prskanja neophodno je poznavati mogućnost mešanja pesticida koji se žele koristiti. To je delikatan posao, jer pri mešanju sredstava dolazi do međudejstva, koji mogu bitno da izmene kvalitet i efekat čorbe, pa čak i u nekim slučajevima prouzrokuju pojavu ožegotina na lišću i plodovima biljaka.

Pri mešanju insekticida i fungicida bez posledica se može mešati koncentrat za suspenziju (WP) sa koncentratom za suspenziju. Takođe se može mešati koncentrat za emulziju sa koncentratom za emulziju. Ako se mora mešati koncentrat za suspenziju sa koncentratom za emulziju, najbolje je u već pripremljenu suspenziju sipati koncentrat za emulziju.

Većina sredstava za zaštitu bilja ne može se mešati sa „bordovskom čorbom“. Neki preparati se mogu mešati, ali tu mešavinu treba odmah nakon pripreme iskoristiti. U uputstvu za primenu svakog preparata naznačeno je sa kojim sredstvom se može mešati, pa se tih normi treba strogo pridržavati.

-Pre otvaranja pakovanja obavezno detaljno pročitati uputstvo o primeni preparata.

-Proveriti da preparatu nije istekao rok primene i da se njegova primena uklapa u rok primene pred berbu plodova.

-Proveriti da ne postoji opasnost od trovanja pčela koje u voćnjaku, vinogradu posećuju korov ili druge biljke u fazi cvetanja. Pre prskanja obavestiti pčelare u susedstvu do tri kilometra udaljenosti, najmanje na tri dana pred prskanje useva u cvetanju. Stoku iz tretiranih objekata udaljiti najmanje za tri nedelje.

- Proceniti stepen opasnosti za susedne biljke usled zanošenja kapi.
  - Pribor za spravljanje čorbe i prskalice moraju biti čisti i bez ostataka pesticida od ranijeg tretiranja.
  - Nikako ne koristiti istu prskalicu i za tretiranje korova. Ako se to ipak desi, onda obavezno izvršiti detaljno pranje prskalice deterdžentom za suđe i dobro isprati vodom.
  - Koristiti uvek sveže spravljenju tečnost za prskanje koju treba obavezno sipati kroz gusto sito u prskalicu, kako bi odstranili mehaničku nečistoću koja može dovesti do začeočenja prskalice.
  - Koristiti samo onu količinu (koncentraciju, dozu) preparata koja je navedena u upustu o primeni određenog preparata.
  - Određenu količinu preparata najpre pomešati sa malo vode, a zatim postupno, uz mešanje, razblažiti do potrebne koncentracije.
  - Prsanje tako obaviti da budu dovoljno okvašeni i lice i naličje lista.
  - Prskati sa odstojanja od gore na dole. Prestati sa prskanjem čim počnu da padaju prve kapi sa lista ili ploda.
  - Biljke ne prskati posle kiše ili jake rose, dok su mokre jer na lišću imaju dovoljno tečnosti pa ne može da primi novu količinu.
  - Izbegavati prskanje u cvetu izuzev preparata koji nisu otrovni za pčele.
  - Izbegavati prskanje po vetru, pri visokim temperaturama i u sparnim danima.
  - Ako se pri mešanju tečnog preparata sa vodom izdvaja pri dnu ili na površini vodenog stuba uljani sloj, takvu mešavinu ne treba koristiti jer može biti fitotoksičan za gajenu biljku.
- Sredstva za zaštitu bilja se posle primene brže ili sporije razgrašuju do bezopasnih jedinjenja ili do supstanci koje su sastavni delovi biljnog sveta. I pored toga, pesticidi poseduju osobinu da se odupru razgradnji pod uticajem toplote, vlage svetlosti, reakcije sredine i mikroorganizama. Ova osobina je poznata kao stabilnost hemijskih sredstava. Trajnost pesticida je uslovljena njihovom rastvorljivošću, isparljivošću i brzinom hemijskog i mikrobiološkog raspadanja u pojedinim sredinama.
- Na upustu svakog preparata obavezno je da bude jasno istaknuta karenca, radna karenca i karenca za stoku. Karenca označava vreme koje mora da protekne od poslednje primene nekog pesticida do berbe ili žetve useva. Radna karenca označava vreme koje je potrebno da protekne od primene hemijskog sredstva do momenta kada radnik može da bezbedno uđe u oprskano polje radi obavljanja radova.

Savetodavac za zaštitu bilja
Dipl.ing. Mirjana Petrović

Kalendar tretiranja vinove loze

U našim uslovima na vinovoj lozi velike štete, u zavisnosti od godine, mogu pričiniti paraziti prouzrokovajući plamenjače vinove loze (*Plasmopara viticola*), pepelnice vinove loze (*Uncinula necator*), sive truleži (*Botrytis cinerea*), eskorioze ili crne pegavosti (*Phomopsis viticola*) i crvene paleži lišća (*Pseudopeziza tracheiphila*)

Da bi došlo do pojave plamenjače na vinovoj lozi potrebno je da se ostvare sledeći uslovi:

Uslovi za prvu primarnu zarazu:

- da je tri dana uzastopno prosečna dnevna temperatura 10 °C,
- da je poslednjih 24 sata palo najmanje 10 mm kiše,
- da su lastari vinove loze dugi 10 cm, a da list ima prečnik 3 cm,
- da postoji izvor zaraze iz prethodne godine.

Za naredne, sekundarne infekcije kojih ima više, pored prisutnog patogena potrebni su sledeći uslovi:

- da je prisutna vlaga od kiše ili jake rose u trajanju od 4 sata,
- da je temperatura 12 °C, dok je optimalna temperatura za jaku infekciju 20 °C.

Izveštajno-prognozna služba Zavoda za poljoprivredu Leskovac radi na poslovima izveštavanja i prognoziranja pojave plamenjače vinove loze. Na osnovu fenološke faze vinove loze, klimatskih prilika, prisustva patogena, utvrđuje se pojava prve primarne i narednih sekundarnih infekcija.

Prve primarne infekcije su mahom vrlo slabe tako da se protiv njih retko kada interveniše hemijskih sredstvima. Prva sekundarna infekcija je takodje slaba, a tretiranje se obavlja pre ostvarenja druge sekundarne zaraze. U našim uslovima ona se mahom ostvaruje od 25. maja do 1. juna kada treba preventivno, pre ostvarene zaraze, primeniti neki od fungicida za suzbijanje parazita prouzrokovača plamenjače.

Kritične fenološke faze za suzbijanje plamenjače (*Plasmopara viticola*):

- **neporedno pred cvetanje,**
- **8-12 dana nakon prethodnog,**
- **bobica veličine zrna pšenice,**
- **faza zatvaranja grozdova, bobice počinju da se dodiruju,**
- **početak faze „šarka“.**

Preparati za suzbijanje plamenjače: RIDOMIL GOLD MZ WG, CABRIO TOP, QUADRIS, ACROBATE, MIKAL FLASH, FOLIO GOLD, VERITA, FOLICUR, POLIRAM, EQUATION PRO, CURZATE, ALIETTE, FOLIETTE, MANKOGAL ANTRAKOL, DITAN, CIRAM, CINEB i dr.

U slučaju da vinogradari primenjuju sistemična sredstva tretiranje treba obavljati na 10-14 dana, u zavisnosti od vremenskih prilika. Ukoliko primenjuju klasična, kontaktna sredstva prskanje treba obavljati na 7 dana. Ako padne kiša nakon tretiranja, prskanje vinove loze treba ponoviti.

U našim uslovima dobar deo vinogradara za suzbijanje plamenjače na vinovoj lozi koristi preparate na bazi bakra i to, vrlo često, Bordovsku čorbu koji sami pripremaju. Ne retko, zbog loše pripremljene Bordovske čorbe, zbog pogrešnog odnosa Plavog kamena i gašenog ili negašenog kreča, prilikom spravljanja, dolazi do fitotoksičnosti na vinovoj lozi (ožegotina).

Kritični fenološke faze za suzbijanje pepelnice (*Uncinula necator*):

- **kada su lastari 10-15 cm visine,**
- **pred cvetanje vinove loze,**
- **kada su bobice dve trećine svoje veličine.**

Preparati za suzbijanje pepelnice: RUBIGAN, QUADRIS, SYSTHANE, BAJLETON, TOPAS, CABRIO TOP, STROBY, TRIFMINE, FOLICUR, SAPROL, OLYMP, ANVIL, TILT i dr.

Od kontaktnih preparata za suzbijanje pepelnice mogu se primeniti neki od sledećih: THIOVIT, KOSAN, KVAŠLJIVI SUMPOR, KOLOSUL SUPER, SUMPOR U PRAHU i dr. Prskanje ovim kontaktnim, klasičnim preparatima treba obavljati na 7 dana. Ukoliko padne kiša nakon tretiranja, prskanje vinove loze treba ponoviti.

Kritične fenološke faze za suzbijanje sive truleži (*Botrytis cinerea*):

- **pri kraju faze cvetanja i zametanja bobica,**

- kada se bobice počnu dodirivati,
- u fazi šarka (početak zrenja),
- 3-4 nedelje pred berbu groždja.

Preparati za suzbijanje sive truleži: RONILAN, SIGNUM, SWITCH, TELDOR, DIONAL, MYTHOS, SUMILEX, FOLICUR i dr.

Za suzbijanje štetnih insekata (vinove pipe, cigraša, smotavca groždja, pepeljastog groždjanog moljca, žutog groždjanog moljca i dr.) preporučujemo primenu nekog od insekticida tokom vegetacije: FASTAC, FURY, TALSTAR, ABASTATE, TONUS, VERTIMEC, ANTHOCID, CALYPSO, CONFIDOR, FENITROTION, ARMADA, MOSPILAN, VOLLEY, DIMETOGAL i dr.

Od preparata za suzbijanje grinja koje na licu lista prouzrokuju bradavičaste izraštaje a sa naličja lista udubljenja sa beličastom prevlakom, mogu se primenjivati neki od sledećih preparata: DEMITAN, NISSORUN, OMITE, NEORON, ORTUS, FLUMITE i dr.

NAPOMENA: Pri upotrebi hemijskih sredstava obavezno voditi računa o mogućnosti mešanja preparata, njihove kompatibilnosti, strogo se pridržavati uputstva proizvođača o pravilnoj primeni pesticida i zaštiti čovekove okoline kako ne bi došlo do neželjenih efekata (trovanje ljudi, životinja i dr.).
Takodje, voditi računa o zadnjim rokovima primene pesticida pred berbu vinove loze i tom prilikom koristiti preparate sa kratkom karencom.

Savetodavac za zaštitu bilja
Mr Gordana Jovanović

Pčelarstvo

Radovi na pčelinjaku tokom marta meseca

U martu mesecu počinje aktivna pčelarska sezona, i radovi na pčelinjaku u ovom mesecu su izuzetno važni za razvoj pčelinje zajednice. Pčelinje društvo u ovom periodu prolazi kroz jedan od kritičnih perioda razvoja jer:

- u pčelinjem gnezdu već ima dosta legla, iz dana u dan biće ga sve više, a temperaturu mu trebaju održavati na konstantnom nivou bez obzira na vremenske prilike u martu;
- vrši se zamena pčela novim, a u jednom periodu zimskih pčela je sve manje, što stvara kritičnu situaciju koju samo prebrođuju samo jake pčelinje zajednice;
- već od kraja marta matica počinje da polaže jaja za pčele koje će učestvovati u bagremovoj paši, pa je vrlo važno da ih je što više.

Sasvim je sigurno da je mart mesec veoma važan za razvoj pčelinjih društava, a ako nešto propusti u ovom mesecu, ne može se nadoknaditi u pogledu ostvarivanja visokih prinosa meda. Tokom marta broj izleženih mladih pčela je veći od broja uginulih zimskih pčela, pa će društvo krajem marta biti jače nego na njegovom početku za oko 10%. Jaka društva su tokom zime trošila malo hrane po jednoj pčeli, pa su sada sposobna da bez ikakve pomoći pčelara dočekaju april, ali samo ako imaju dovoljne količine hrane.

Po lepom i sunčanom vremenu, kada ja temperatura oko 18 stepeni treba izvršiti prvi detaljan prolećni pregled pčelinjih društava. Ovo je jedan od najvažnijih pregleda u godini. Sve nepravilnosti, ukoliko ih ima, treba tokom pregleda otkloniti, gnezdo preurediti, ramove sa starim saćem izvaditi, gnezdo suziti prema jačini pčelinje zajednice, košnicu ponovo utoplit i pažljivo zatvoriti.

Dešava se, da se prilikom pregleda pčelinjih društava ustanovi da poneko društvo nema maticu; ili da je u nekom društvu matica postala trutuša; ili da u nekom društvu ima mali broj pčela radilica i td. Sva ona društva gde je uočena neka nepravilnost, treba sanirati, jer u protivnom mogu brzo uginuti.

Društvima bez dovoljno hrane, prihranjivanjem obezbediti normalne količine rezervne hrane, sve dok se ne otklone svi nedostaci.

Marta meseca počinjemo sa stimulativnim prihranjivanjem. Stimulativnim prihranjivanjem podstiče se da matica polaže veći broj jaja, a društvo u celini da intenzivnije hrani maticu i leglo, pa se takvo društvo brže razvija.

Odredjivanje stimulativnog prihranjivanja se odredjuje prema klimatskim uslovima, odnosno sa razvojem pčelinje paše. Prihranjivanje se može vršiti

dodavanjem svake večeri 200-300 gr šećernog sirupa (razmera 1:1). Ako u košnici ima dosta meda, umesto stimulativnog prihranjivanja, mogu se svakih 3-5 dana sa ramova napunjenih medom skinuti voštani poklopci na površini jednakoj polovini čovečje šake. Taj med pčele preuzimaju i stavljaju ga bliže pčelinjem leglu. Okretanjem celih nastavaka za 180 stepeni, takodje se može zameniti stimulativno prihranjivanje. Ono se vrši sve dok unos nektara iz prirode ne bude zadovoljavajući, tako da stimuliše maticu da polaže veći broj jaja.

Pčelari treba da prate unos nektara i da ne dozvole da se ceo prostor u gnezdu ispuni i matica blokira tako da nema prostora da polaže jaja. Zato se vrši povremeno proširivanje gnezda. Prvo se doda jedan ram sa praznim saćem sa jedne strane legla, a posle dva do tri dana i sa druge strane legla. Ovim merama pčelar pomaže pčelama da lakše održavaju potrebnu mikroklimu, da matica ima bolje uslove za polaganje jaja, i da pčele bolje neguju leglo. Najbolji garant uspešnog prolećnog razvoja je jako uzimljeno društvo, pa je još u XIX veku Jova Živanović preporučivao da se tokom godine formira što više rojeva, kako bi društva koja uzimljavamo imali čime da pojačamo.

Savetodavac za voćarstvo i vinogradarstvo
Dipl. Ing. Nenad Stefanović

Stočarstvo

Program mitarenja nosilja konzumnih jaja

U sušajevima kada nismo u mogućnosti da jato zamenimo podmladkom odgovarajuće starosti (18 - to nedenim) kokicama vršimo mitarenje starog jata. Tako mitareno jato (odmoreno) određen vremenski period ponovo se vraća u funkciju nošenja i vrlo brzo dostiže nosivost i do 90% za nekih 20-ak dana po završenom mitarenju. Taj period nošenja posle mitarenj ne može da traje više od 5-6 meseci jer nosivost ponovo padne ispod 50% kada više koke nije rentabilno držati zbog niske nosivosti i povećanog utroška hrane.

Pre mitarenja, 3-4 dana, uraditi sledeće:

- Utvrditi tačan broj živine
- Izvršiti kontrolu zdravstvenog stanja
- Izvršiti kontrolu telesne mase

- Davati vitamine 3 dana uzastopno (A, D₃, E, C)
- Ako je potrebno, na osnovu pregleda krvi, uraditi vakcinaciju AKP
- Očistiti i izđubriti objekat
- Uraditi dezinfekciju objekta i kokoši (Peral-S)
- Zamračiti objekat

Predmitarenje – 2 dana pre mitarenja, smanjiti svetlo na 8 sati (6-14h), da bi pojele svu hranu iz valova.

1. dan – prazni valovi, izmeriti kokice (uvek meriti iste kaveze), baciti u valove kamenac 50g po kokici

Svetlo – samo dok se sakupe jaja i očisti objekat (1-2h), može i posle podne 1 sat svetla da bi popile vodu.

2-10. dan – svetlo 8-9h i 15-17h, **bez hrane**, voda po volji.

Merenje telesne težine vršiti 5, 7, 8, 9, 10. dana do gubitka težine od 25% (od početne težine)

Ako je početna težina 1. dana bila 1860g, čeka se da padne na 1390-1400g. To se obično postiže između 10. i 12. dana.

11-13. dana daje se 50g **17% smeše sa nižim procentom Ca**, vitaminski tretman, voda po volji, svetlo 4 sata dvokratno (7-10h i 20-21h)

14-16. dan 70g hrane (**za pronošnje**), svetlo 5 sati (7-11h i 20-21h)

17-19. dan 80g hrane, svetlo 6 sati (7-12h i 20-21h)

20-22. dan 90g hrane (vitamini), svetlo 7 sati (7-13h i 20-21h)

23-25. dan 100g hrane, svetlo 8 sati (7-14h i 20-21h)

26-28. dan 110g hrane, svetlo 9 sati (7-15h i 20-21h)

29-31. dan – pun obrok hrane, svetlo 11 sati (7-17h i 20-21h)

32-65. dan – pun obrok, hrana KN-17 (**za nosilje**)

Od 32. dana svetlo povećavati za po pola sata svakog drugog dana.

32-33. dana – 11,5 sati (7-17:30h i 20-21h)

34-35. dana – 12 sati (7-18h i 20-21h)

36-37. dana – 12,5 sati (7-18:30h i 20-21h)

38-39. dana – 13 sati (7-19h i 20-21h)

40-41. dana – 13,5 sati (7-19:30h i 20-21h)

42-43. dana – 14 sati (7-21h)

44-45. dana – 14,5 sati (6:30-21h)

46-47. dana – 15 sati (6-21h)

Savetodavac za stočarstvo
Dipl. Ing. Slavko Mladenović

**Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
poljoprivredno savetodavnoj stručno službi Leskovac**

**POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA LESKOVAC,
tel. 016/212-246, fax. 016/254-639**

Savetodavna služba za ratarstvo i povratsrtvo

Dr Miodrag Djordjević, 064/6454731, 016/237-361
Dipli.ng. Novica Milenković, 064/6454734, 016/237-364

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

Dipl. ing. Duško Jovanović, 064/6454736, 016/237-360
Dipl. ing. Nenad Stefanović, 016/212-246

Savetodavna služba za zaštitu bilja

Mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
Dipl. ing. Mirjana Petrović, 016/212-246

Savetodavna služba za stočarstvo

Dipl. ing. Slavko Mladenović, 064/6454732, 016/237-362